

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Virtvtvm Adeptione, Siue De Instrvmentis
Assequendæ Virtvtis libellus R. P. Iacobi Alvarez De Paz
Toletani è Societate Iesv**

Álvarez de Paz, Jacobo

Coloniae Agrippinae, 1615

Cap. V. De Virtute Charitatis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46634](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46634)

ritus filialis timoris repleuit, quo etiam corda seruatorum tuorum abundantissimè reple, & per timorem ad amoris vehementiam & perfectionē intromittis: excita in cordibus nostris timorem castum, timorem sollicitum, timorem sanctum tuum, quo omnia tibi displicentia fugiamus, omnia tibi placentia aggrediamur, te diligentissimè reuereamur, & à cura bene operandi, & nostram salutem promouendi, nunquam cessemus. Amen.

DE VIRTUTE
charitatis.

CAPVT V.

CHARITAS, postrema virtutum Theologicarum, non tantum illarum, verum & omnium virtutum perfectissima est, ipsarumque forma & finis, & mentis nostræ essentialis perfectio. Est forma earum; sic. n. eam vocat Ambrosius, *Amb. lib. quoniam illis vitam, & motum in 2. in Luc. vitam eternam impertit.* Est finis, *quoniam omnes virtutum actiones*

m.

in hoc tendunt, vt Deo charitate iungamur. Est perfectio nostra, quia, vt alio loco diximus, ipsa nos Deo, vltimo fini copulat, membra Christi viuentia facit, & alijs Ecclesie membris, nēpē proximis nostris annectit. Hanc, si eius effectus & virtutes annexas inspiciamus, in septem partes aptē distribuemus. Cuiusmodi sunt: Amor Dei, Amor proximi, Zelus, Gaudium, Pax, Misericordia, & Beneficentia; quorum naturas & actiones nūc pergitur explicare.

De Charitate erga Deum. §. I.

CHARITAS ad Deum est virtus qua ipsum non ob timorem pœnae, nec ob spem premiij, sed propter seipsum ob suamq; bonitatem diligimus. In quo sensu intelligenda est descriptio Augustini: Charitas est virtus coniungens nos Deo, qua ipsum diligimus: diligimus, inquam, propter seipsum. Nam vt ipse alio loco ait: ille certissimē atq; verissimē inuictus homo est, qui cohaeret Deo, non ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud quam ipsum inherere Deo, bonum est.

Aug. lib.

6. de mo-

re Eccl.

c. 11.

Idem lib.

de vera

relig. c.

43.

D 5 Inci-

Incitamenta ad charitatem Dei sunt: I. Ipse Deus. Nam fomes ignis dilectionis, bonum est, Deus autem est summum bonum & omne bonum. Quare dum Mosi pollicetur copiam sui, dixit ei: *Ego ostendam tibi omne bonum.* Ipse est bonum memoriam, quoniam eius summa tranquillitas: ipse est bonum intellectus, quoniam vniuersa veritas: ipse bonum voluntatis, quoniam omnis eius facietas. Si bonum tuum, ô homo, reputas vitam, *In ipso viuimus, mouemur, & sumus.* Si bonum tuum salutem existimas, *Dominus illuminatio, & salus tua.* qui factus est tibi in salutem: *ipse honor tuus, ipse diuitia, & nihil est dulce, nihil delectabile, nihil appetibile,* quod non in eo abundè possideas. Amorem tuum in varijs, diuersisq; bonis partitum & dispersum habebas, iam ad vnum bonum, quod omne bonum est, totum amorem collige, & nihil nisi Deum, aut propter Deum, amare constitue.

II. Beneficia Dei: Hæc autem sunt innumerabilia. Quod enim vniuerso con-

Exo. 33.

19.

Act. 17.

28.

Psal. 126.

Psal. 127.

so continetur, siue visibile, siue inuisibile, beneficium est tibi, ô homo, à Domino prærogatum. Terra beneficium est, quod te reficiat, atque sustineat. Aqua beneficium est, quod te mundet, atque refrigeret. Aer beneficium tuum est, quod te inspiratione & aspiratione conseruet. Ignis beneficium est, quod te foueat, & illuminet. Angeli, Cœli, Sol, Luna, & Stellæ, beneficia sunt, quæ te custodiant, & salutem tum animæ, tum corporis administrent. Sancti beneficia sunt, qui te vita, & intercessione doceant, & protegant. Iusti beneficia sunt, qui te exemplo & doctrina ad virtutem erudiant. Mali beneficia sunt, qui tuam patientiam ad cumulum meritorum exercent. Tu ipse beneficium es tibi metipsum donatum, immò multiplex beneficium. Nam quòd es, quòd viuis, quòd sentis, quòd te moues, quòd intelligis, quòd diligis, quòd operaris, ex Dei benignitate sine villo merito recipis. Deniq; gratia & dona omnia, gratuita beneficia tua sunt,

D 6 quibus

quibus te Dominus cingit. Gloria, beneficium est, quam tibi Dominus preparavit. Beata Virgo, beneficium tuum est, quam in matrem & protectricem tibi concessit. Christus Dei Filius, beneficium tuum est, quem in Salvatore, in Magistrum, in Patrem est elargitus. Et ipse Deus beneficium tuum est, quem nunc in omnibus adiutorem habes, & postea in æternum possidebis. Si inter tot beneficia Dei amore non ardes, grandine eris durior, & niue frigidior, & ipsis lapidibus insensibilior.

Hugo li-
bel. de
laud.
Charit.

III. Præstantia ipsius charitatis, quam Hugo de sancto Victore hac egregia oratione describit: *Charitas omnem animi languorem sanat. Charitas vitiorum omnium radices extirpat. Charitas omnium virtutum origo est. Charitas mentem illuminat, conscientiam mundat, animam letificat, Deum demonstrat. Animam, in qua Charitas habitat, superbia non inflat; invidia non deastat, ira non dissipat, tristitia mala non vexat, auaritia non excecatur, gula non inflammat, luxuria*

non inquinat, semper munda est, semper casta est, semper quieta, semper lata, semper pacifica, semper benigna, semper modesta. In aduersis secura, in prosperis temperata, mundum contemnens Deum diligens, omnium bona amando sua faciens, sua omnibus libeter imperiens, non timens inopiam, non magnopere expetens abundantiam. Hæc omnia ille, & optimè.

Actiones Charitatis erga Deum sunt: I. Affectu copulari, & coniungi Deo, tanquam summo bono, quo cum aliquo modo idem sumus.

II. Velle Deo omnia bona sua, ut sapientiam, bonitatem, potentiam, pulchritudinem, & reliqua attributa, non ob aliam causam, nisi quia bona ipsius sunt.

III. Gaudere impensè de perfectionibus Dei, quod scilicet ipse eas omnes possideat, quod ab omnibus Angelis adoretur, quod ab vniuersis sanctis beatis honoretur, quod à iustis, & toto mundo, sine vlla intermissione, seruiatur.

IV. Desiderare, quod omnis cre-

atura illū adoret, illiq; seruiat: quod infideles ad fidem, & peccatores ad bonam frugem, solū ob eius gloriam, conuertantur.

V. Dolere de omnibus peccatis, tum proprijs, tum alienis, non ob aliud, nisi quia sunt iniuriæ Dei.

VI. Proponere & apud se statuere, omnia fideliter mandata custodire, iuxta illud: *Qui diligit me, mandata mea seruabit.*

VII. Proponere & statuere, ob gloriā Dei se cōsilijs Euāgelicis imbuere, & diuinis instinctibus accōmodare.

VIII. Lætari de omni eo, quod Deo placet, siue prosperum, siue aduersum sit, siue dulce, siue amarum.

IX Tristari de omni eo, quod Deo displicet, & suis iussis contradicit.

X. Postulare instanter charitatē, & omnia ei aduersantia respuere.

Postulatio charitatis erga Deum.

Io. 14. 31. Domine Iesu Christe, *qui es verus & summus amator Patris*, quiq; amorem tuū erga eum toti mundo perspectū esse voluisti, & perfectissima mandatorum suorum exhibitione demonstrasti.

strasti: infere pectoribus nostris ardentissimum tui amoris affectū, quo cumulati tibi semper placere, te in omnibus quærere, & te suspirare discamus. Eia Domine diligamus te toto corde, tota anima, ac tota mente nostra, & his tuæ charitatis actionibus nos iugiter exerceamus. Incipiamus hic te, & Patrem, & Spiritum sanctum, diligere, quem vnum Deum in æternum diligemus, quo iuxta mensuram amoris in æternū perfruemur, & quo possessio nostram felicitatem comparabimus. Amen.

De Charitate erga proximum. §. II.

Charitas erga proximum est virtus, qua omnes proximos, tum amicos, tum inimicos diligimus propter Deum. Diligere autē eos propter Deū, nihil aliud est, quā amare illos, quatenus participāt in se aliquid Dei, & amare illos, vt in Deo sunt, & vt bona gratiæ & gloriæ adipiscantur: & tandem amare illos, quia Deus vult, & præcipit, vt eos amore prosequamur. Hac charitate erga
proximum:

proximum:

proximum, charitas erga Deum cōpletur, atque perficitur. Vnde Ioannes ait: *Si diligamus inuicem, charitas Dei in nobis perfecta est.* Immò & charitas Dei sine charitate erga proximum ficta & vana est, dicente eodem Apostolo: *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est.*

1. Ioan.
4.20.

Matth.23.
9.
1 Corin.
30.27.

Incitamenta ad charitatem erga proximum sunt. I. Proximorum cōditio, quia nimirum omnes homines fratres sumus. Fratres quidem natura, quia ab eisdem parentibus, Adam & Eua, generati; fratres ex vocatione, quoniam ad adoptionem filiorum Dei, & Ecclesiæ vocati; omnes ad fidem, & ad gratiam inuitamur; diciturque nobis: *Et patrem nolite vocare super terram, vnus est enim Pater vester, qui in cœlis est.* Omnes sumus vnus corporis membra, vt Paulus ait: *Multi vnum corpus sumus in Christo.* Et sicut anima nō viuificat membra, nisi sibi inuicem copulata; ita Spiritus sanctus non viuificat homines odijs separatos, sed per charitatem vnitos. II.

II. Præcepti dilectionis necessitas, utilitas, leuitas, atque suauitas. Est enim impletio huius præcepti maximè necessaria, qua omnia alia præcepta continentur, iuxta illud: *Plenitudo legis est dilectio*: adeò vt qui hoc præceptum transgreditur, alia quoque, vel illorum aliquod transgredi conuincatur. Est admodum utilis, quoniam proximorum dilectione bona eorum nostra facimus, & ad id quod per nos non valemus attingere, ope charorum adiuuamur. Est admodum leuis & facilis, quæ, vt inquit Laurentius Iustinianus: ab omnibus potest impleri, à paupere, & à diuite, ab infirmo, & à sano. Non est necesse oues aut boues emere, aut ultra mare nauigare, vt hoc impleatur præceptum. De quo in Deuteronomio dicitur: *Mandatum quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, sed iuxta te est in ore tuo, & corde tuo vt facias illud*. Est denique suauissima huius mandati custodia; nam id præcipit, ad quod ipsa natura inclinamus, id præcipit, quod

Deut. 30.
II.

quod nobis ab alijs præstari indigemus, id præcipit, quo maximè ab inuicem consolamur. Quare in Ecclesiastico legimus: *In tribus beneplacitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, & hominibus, concordia fratrum, amor proximorum, & vir & mulier benè sibi consentientes.*

*Eccl. 25.
1. 2.*

III. Efficacissimum aliorum exemplum; Deus quidem omnes homines ac se diligit, quos immensis beneficijs fouet, & sic dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret. Christus diligit, qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Angeli diligunt, quorum singuli singulos homines singulari beneuolentia custodiunt. Iusti diligunt, qui si secundum præscriptum legis Dei viuunt, pro fratribus animas fundunt. Mirum erit, si fratrem ab omnibus dilectum, tu solus non diligas, & ab eius conuictu abhorreas.

*Ioan. 3.
10.
Apoc. I. 5.*

Actiones charitatis erga proximum sunt: I. Affici erga omnes homines, ut sunt capaces beatitudinis in Deo & propter Deum.

II.

II. Velle illis omnia vera bona, nempe iustificationis donum, gratiã, virtutes, & omnem profectũ & gloriam.

III. Velle proximis eatenus bona corporis, salutem, prosperitatem, diuitias, & honorem, quatenus illis ad verum bonum, scilicet ad assequendam beatitudinem conferunt.

IV. Latari de profectu spirituali proximorum, de fœlicitate temporali, & de his, quæ fœliciter illis eueniunt.

V. Dolere de malis eorum, tum spiritualibus, tum temporalibus.

VI. Cupere, si datum nobis esset, malis eorum conueniens remedium afferre.

VII. Neminem temerè iudicare, nec contemnere, imò cuiusuis proximi acta in meliorem partem interpretari, & eum iuxta personæ qualitatem magni ducere.

VIII. Nemini obloqui, sed proximum laudare, eius defectus benignè excusare, aut modestè dissimulare, & ab eorum oculis, qui remedium
afferre

92 DE VIRT. CHARIT.
afferre non possunt, abscondere.

IX. Omnes proximos (prout possibile fuerit) iuuare verbo, opere, & exemplo.

X. Inimicos diligere, benefacere his, qui oderunt nos, orare pro persequentibus & calumniantibus nos, & paratos esse, vitam pro eorū salute profunderē.

Postulatio charitatis erga proximum: Domine Iesu Christe, amator hominum ardentissime, qui te in exemplum fraternæ Charitatis nobis dedisti, dicens: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos.* Insere pectoribus nostris sanctissimum tuę dilectionis affectum, vt ex amore erga te, amor erga fratres nostros se dilatet, & quos tu diligis, ipse non respuat. Diligamus nos inuicem, Deus meus, & mutuò onera nostra portemus, vt legem tuam sanctissimā impleamus. Amor iste, præcordia nostra possideat, & manus nostræ in opera se dilectionis extendant: quo & tuam erga nos dilectionem imitemur, & discipuli tui
mutua

Joan 15.
12.

mutua dilectione ab omnibus, qui nos viderint, agnoscamur. Amen.

De Zelo honoris Dei & salutis animarum. §. III.

Zelus est intensus iusti veri amatoris affectus, quo diligentissime querit honorem Dei, proximorumque salutem, & quicquid his duobus opponitur, fortiter, constanterque repellit. Hac præstantissima virtute efferbuit Elias, cum ob honorem Dei prophetas Baal in publicum certamen vocauit, sacrificium (quod ipsi non potuerunt) igne de caelo cadente succendit, & eos veluti Domini hostes interfecit. Quare dixit: *Zelo Zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuum filij Israel, altaria tua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus, & querunt animam meam, vt auferant eam.*

3 Reg. 9.
14.

Incitamenta ad istum zelum sunt:
I. Ministri Dei sumus, nobis munus disseminandi Euangelij demadatum est, nobis diuitiæ Domini sc. gratiæ, & dona

94 DE VIRT. CHARIT.

& dona, in sacramentis recondita, commissa sunt, ; nobis fratrum animarum commendanda sunt. Nemo est, qui onus istud quadantenus non subeat, dicente Ecclesiastico : *Et mandauit illis unicuique de proximo suo.* Si ergo ministri principum huius seculi, tanta sollicitudine occupantur in muneribus Reip. quae sibi obtigerunt, obediendis, & in thesauris regum amplificandis ; quo zelo nobis incumbendum est in gloriam Dei quaerendam, & animas a daemone liberandas ?

Eccl. 7.
12.

II. Nihil est Deo salute animarum gratius, nihil est suo honore & gloria sublimius, illam ipse Dominus impense curat, *qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,* & ait: *Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.* Hanc sibi ipsi reseruat, nullique se daturum esse profitetur, dicens: *Gloriam meam alteri non dabo.* Haec autem tam magna, tam sublimia, tam Deo grata, non sunt perfunctorie quaerenda, sed cum eximia sollicitudine procuranda.

I. Ad Ti.
mo. 24.
Ezech. 18.
23.

III. Mouet praecipue exemplum
Domini

Domini nostri Iesu Christi; de quo *psal. 68.*
scriptū est: *Zelus domus tuæ comedit* 10.

me, quicquid; tanto feruore honorem Pa-
tris sitiuit, & conuersionē peccatorū
ac salutem omnium animarum cura-
uit, vt pro his duobus non dubitauerit,
singula membrā ad singularē pœ-
nam offerre, & vitam infiniti valoris
ad mortem peccati destruendā expo-
nere. Eū sequuti sunt Apostoli & A-
postolici viri, quorū quisq; cū Paulo
potuit dicere: *Ego autē libētissimē im-*
pendā, & superimpendar ipse pro ani-
mab. vestris. Et rursus: *Quotidiē mori-*
or, id est, periculum mortis sustineo, pro
pter vestrā gloriā fratres. Nec decet,
ea quæ sancti tāto ardore quæsierūt, nos
repidē, ac quasi nihil agētes, procurare.

2. Cor.

12. 15.

1 Cor. 12.

31.

Actiones Zeli sunt: Meditatione
eorum, quæ profint, cōfessionum au-
ditione, prædicatione, doctrina, &
cōsilijs pro salute animarū laborare.

II. Desideria, orationes, lacry-
mas, ieiunia, vigilias, & alia bona o-
pera pro animabus offerre.

III. Tantum industrię in promo-
uendo honore Dei collocare, &
in salute

in salute animarum, quantum suffe-
runt vires nostræ diuina gratia robo-
rata, & talētis à Deo donatis adiutæ.

IV. Pauperes diuitibus, ignobiles
nobilibus, idiotas sapientibus, si ma-
ius Dei obsequium speratur, in no-
stris ministerijs præponere.

V: Ea, quæ solùm laborem habēt,
muneribus, Prælationibus, & officijs
honorificis, si magis Deo grata, &
proximis vtilia sunt, libenter præ-
ferre.

VI. Rationis reddendæ pro hac
re frequenter meminisse, & omnem
negligentiam ac pœnam, ad eam ca-
stigandam destinatam, si segniores
fuerimus, vehementer timere.

VII. Omnia commoda, & salu-
tem, & propriam vitam temporalem
in præparatione animi, imò & ipso
opere, si ita necessarium fuerit, pro
gloria Dei & bono animarum effun-
dere.

VIII. Propriam salutem & ani-
mi profectum impensius quàm alte-
rius curare, & illud (ex quo profe-
ctus aliorum pendet) cuique mini-
sterio

terio præponere.

IX. Exemplo sanctæ conuersationis omnes iuuare, & plus opere in eo, quàm in verbis & laboribus externis, insumere.

X. Pro hoc exemplo, & ædificatione fratrum aliqua commoda, etiam corpusculo necessaria, quæ sine magno salutis dispèdio omitti possunt, relinquere.

XI. Alacriter pro Dei gloria & animabus lucrandis laborare, & ex hac alacritate feruidè & perseueranter ad labores ferendos proficere.

XII. Si laboribus nostris speratus fructus non respondeat, dolere & moerere, & non sine luctu filios, id est, fructum laborum nostrorum, à Domino postulare.

Postulatio zeli. Domine I E S U
Christe, zelator animarum nostrarum
ardentissimè, qui ad ostendendum
zelum tuum, quo vehementissimè
nostram salutem sitiebas, dixisti: *Ba-*
p-tismo habeo baptizari, & quomodo
coarctor vsque dum perficiatur? Excita LUC. 12.
in nobis zelum amoris tui, salutisque 50.

E fratrum

fratrum nostrorum, quo succensi, pro his nulli labori parcamus, diligenter & fructuosè nos occupemus, & si oportuerit, vitam nostram pro te qui pro nobis mortuus es, vicem rependentes, profundamus. Amen.

De Gaudio. §. IV.

GAVDIVM est affectus voluntatis, quo letamur & exultamus de presentia Dei in nobis per gratiam, & de infinitis perfectionibus, quæ in Deo sunt, & de bonis, quæ ad gloriam Dei nobis & proximis nostris collata noscuntur. Ad quem affectum nos hortatur Paulus, cum ait: *Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.* Duplex gaudium nobis imperatur: Alterum de bonis Dei, alterum de bonis nobis à Deo prærogatis; & vtrumque in Domino habendum est, quia non debemus in nobis, sed in Domino gloriari.

Philip. 4.
4.

Incitamenta ad gaudium spirituale sunt: I. Consideratio bonorum præteritorum, presentium & futurorum

rum. Præteritorum quidem, nimirum, quod à Domino dilecti sumus, quod ex nihilo creati, quod ad vitam æternam conditi. Præsentium verò, quia à Deo gubernamur, à malis protegimur, ad bona iuamur, & (vt cōfidimus) diuinam gratiam, nos iustificantē, & Deo similes faciētem, habemus. Futurorum tandem, quod per Dei misericordiam, & merita IESU Christi, Filij eius, ex hac misera lacrymarum valle foeliciter emigrabimus, & in anima, & in corpore gloria vestiemur: *Gaudete*, inquit Dominus, & *exultate*, quoniam merces vestra copiosa est. Et rursus: *Gaudete autē, quòd nomina vestra scripta sunt in libro vitæ*. Hæc tam magna & incōprehensibilia bona sunt, vt debeant in cordibus nostris ingentem lætitiã excitare, & omnē de rebus humanis immoderatam tristitiam consopire.

II. Conatus in acquirendis quinque donis à Bonauentura numeratis, ex quibus verum gaudium exoritur: 1. Spiritualis mentis puritas. Nam generosus animus exultanter

Matt. 5
12.

Luc. 10
20.

Bonau.
in dicta
salut.
Hom. 8
c. 1.

- quiescit in lectulo conscientiae mundo: de quo gloriatur in Canticis, dicens: *Lectulus noster floridus.* 2. Spiritualis animae sanitas vitia repellens.
- Cant. 1.**
16.
- Prov. 16.**
24.
- 2. Cor. 3.**
18.
- Psal. 54.**
23.
- Rom. 12.**
12.
- Ber. ser.**
4. omn.
Sanctor.
1. Io. 3. 2.
- Dulcedo enim animae sanitas ossium, id est, virium eius, dum à vitijs perpurgantur. 3. Spiritualis libertas, quae nos per feruorem ad bonum expedit. Nam & sic feruor à Spiritu Sancto est, quia *vbi Spiritus Domini, ibi libertas*, qui est Spiritus gaudij & consolationis. 4. Spiritualis tranquillitas ex eo quod quis nihil huius mundi appetit, & cum Paulo *mundum sibi crucifigit.* 5. Spiritualis conformitas cum diuina voluntate, qua quis iactat cogitatum suum in Domino, ut ipse eum enutriet.
- III. Spes satietatis nostrae, iuxta illud: *Spe gaudentes.* Triplex enim est pars animae nostrae, rationalis, concupiscibilis, & irascibilis. *Satiabit enim nostrum rationale Dominus*, ut inquit Bernardus, *luce sapientiae, cum aperientur oculi nostri, non ad poenam, sed ad premium; & videbimus eum, sicuti est. Satiabit concupiscibile nostrum,*
fonte

fonte iustitia: nam scriptum est: *Beati Mat. 5. 6.*
 qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quo-
 niam ipsi saturabuntur. *Satiabit irascibile nostrum, tranquillitate & letitia, cum scilicet replebimur Domine in bonis domus tuæ, quia sanctum est templum tuum, mirabile in equitate.* *Psal. 64. 5.*

Actiões gaudij sunt: I. Lætari de assistentia Dei, qua est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam; sed præcipuè de assistentia eius in Ecclesia Catholica, cui præfidet tanquam ex reipublicæ suæ, nec eam aut errare, aut pressuris subruui permittit.

II. Lætari de vnione mirabili verbi Dei ad naturam humanam, qua Deus factus est homo, & homo factus est Deus, & de sessione carnis nostræ ad dexteram Dei Patris, vbi ab omni creatura colitur, & ab Angelis adoratur.

III. Lætari de reali ac vera præsentia Christi in Ecclesia per Eucharistiæ Sacramentum, secundùm promissionem suam, qua dixit: *Matt. ult. 20.*
Ecce ego vobiscum sum vsque ad con-

summationem seculi.

IV. Gaudere de inspiratione Spiritus Sancti, qua mouemur ad existimandum, quod peccata nostra per usum rectum sacramentorum remissa sunt nobis.

V. Gaudere de præsentia Dei in nobis, & de eo quod per gratiam, quæ nos facit Deo gratos, sumus filij Dei & hæredes regni.

VI. Gaudere de promissa nobis beatitudine, & de spe, quod aliquando eam sumus adepturi.

VII. Exultare de omnibus bonis & perfectionibus Dei, tanquam de bonis dilectissimi Patris nostri, qui nos fecit, & immensa dilectione in filios adoptauit.

VIII. Exultare de bonis proximorum, tanquam de bonis fratrum nostrorum, quos diligimus sicut nos ipsos.

IX. Ad causam veri gaudij conari, scilicet ad conscientie puritatem in omnibus cogitationibus, desiderijs, verbis, & factis, ad Christi imitationem, & ad perfectam cum diui-

nis

nis moribus conformitatem.

Postulatio gaudij. Domine IESV
Christe, læticia mentium, exultatio
cordium, gaudium vniuersæ terræ,
qui seruos tuos gaudere vis, & sæpè
in medijs tribulationibus lætitia per-
fundis, & ad ineffabile gaudium in-
uitas, aperi nobis hanc abundantif-
simam segetem gaudiorum, & quan-
ta sit in nobis ex te & ex donis tuis
causa lætitiæ, oculis nostris ostende,
vt ita mala & peccata nostra lugea-
mus, quòd à vero gaudio de misera-
tionibus tuis nullo tempore separe-
mur. Tranquilla, amantissime Deus
noster, conscientiam nostram vitæ
puritate, conuersationis feruore, &
reliquis muneribus tuis, vt apta sit
gaudium verum de te concipere, &
in te iugiter delectari. Amen.

De Pace. §. V.

PAx est voluntatis affectus, quò
subijcitur Deo, & in eo quod bo-
num est, consentimus homi-
nibus, & voluntates ac appetitiones
E 4 nostras

nostras in vno virtutis desiderio coniungimus. Pace ergò subijcitur Deo; de qua Paulus: *Iustificati per fidem, pacem habemus ad Deum.* Et concordamus hominibus: quare idem Paulus ait: *Cum omnibus hominibus pacem habentes.* Ac tandem consentimus nobismetipsis. Ideòque dixit Dionysius: *Pacem esse omnium vnitiuam & consensus operatiuam.* Hic affectus cum nos ipsos pacat, vocatur pax. Vnde Augustinus ait, quòd *pax est tranquillitas ordinis*: cum verò alios nos consensione iungit, vocatur *concordia*; quod vt explicet, idem ait: *Pax hominum est ordinata concordia.*

Incitamenta ad pacem sunt: I. Pacis nobilitas, & suauitas, quam optime describit Laurentius Iustinianus in hunc modum: *Magnum pacis est bonum. Est namque pax securitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis.* Hæc simulationes tollit, bella cõpescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extelli

extolli, nescit inflari: hanc qui accipit; teneat, qui perdidit, exquirat, quoniã qui in ea non erit à Deo alienus efficitur. Nec ad hereditatem Domini poterit peruenire, qui bonum pacis non studuerit possidere.

II. Sicut Sacrificium acceptissimum Domino est, spiritus contribulatus, ita & spiritus pacatus. Illud non despicit, in isto verò eius spiritus abundè requiescit: illud libenter recipit, istud exultanter admittit. Quia spiritus contribulatus meretur veniam, pacatus autem impetrat gloriæ coronam. Vnde Cyprianus ait: *Sacrificiũ Deo maius est pax nostra, & fraternæ concordia, & de vnitæte Patris, & filij, & spiritus sancti plebs adunat, Neque enim in sacrificijs, quæ Abel & Cain primi obtulerunt, munera eorum Deus sed corda intuebatur, vt ille placeret in munere, qui placebat in corde. Abel pacificus & iustus, dum Deo sacrificat, innocenter docuit & ceteros, quando ad altare munus offerunt, sic venire cum Dei timore, cum simplici corde, cum lege iustitiæ, cum concordia*

Cypr. de
orat. Do-
minica.

pace. Meritò ille, dum in sacrificio Dei talis est, ipse postmodum sacrificium Deo factus est, vt martyrium primus ostendens, initiaret sanguinis sui gloria dominicam passionem, qui & iustitiam Domini habuerat & pacem. Tales denique à Domino coronantur, tales in die iudicij cum Domino vindicabuntur.

III. Si nihil maius, nihilque vtilius homini esse potest, quàm Deum habitatorem habere, & eius misericordia ab omnibus malis defendi, hæc duo hominibus pacificis promissa sunt. Nam & *in pace factus* Psal. 75. 3. *est locus eius.* Et Paulus ait: *Pacem habete, & Deus pacis erit vobiscum.* Et 2. Cor. 13. *Et verè ille Deum à se repellit, qui consultò à suis fratribus dissidet, & minimè cum diuina voluntate consentit.*

Actiones pacis sunt: I. Diuinis præceptis se subiicere; iussa & inspiraciones Dei sequi, & proprium arbitrium secundum beneplacitum diuinum inflectere.

II. In prosperis, & in aduersis,
Dei

Dei voluntati consentire, & nec sensu, nec voluntate ab eius voluntate discedere.

III. Peccata, quæ sunt seminaria discordiæ inter Deum, & hominem fugere, & pro posse sanctissimis Christi moribus assimilari.

IV. Idem cum omnibus sapere, idem dicere, id est, in his, quæ decent, & bona sunt, eundem sensum, (quo ad eius fieri poterit) idem iudicium habere, & de rebus non aliter quàm prudentes loqui.

V. Fratribus, quibuscum viuimus, conformari in cibo, potu, & somno, in vestibus, moribus, & operibus, quæ nec legi Dei, nec arreptæ professioni repugnant.

VI. Ita sanctè & circumspectè viuere, vt nullus de nobis querelam habeat, nullus iustam ex nostris dictis aut factis, causam perturbationis accipiat.

VII. Carnem legi Dei repugnantem, & bella cientem, spiritui subijcere.

VIII. Sensus, vsus membrorum,
E 6 & inte-

& interiora, atque exteriora opera ex usurationis disponere.

IX. Cogitationes, affectiones, voluntates, & intentiones secundum præscriptum virtutis moderari.

X. Nosmetipsos discutere, & considerare, & aliorum dicta aut facta, quæ ad nos non pertinent, tanquam inutilia & noxia, relinquere.

XI. Radices omnis perturbationis, scilicet propriam voluntatem, spiritum libertatis, & placendi desiderium, euellere.

XII. Zizania, quæ sine damno tritici eradicari non possunt, patienter usque ad tempus messionis tolerare.

XIII. Bona, nullo præcepto, nulla uè lege debita, pro vitando fratrum scandalo, usque ad tempus intermittere.

XIV. Animi nostri tranquillitatē, ex aliorum dictis aut factis nequaquam pendente[m] habere.

Postulatio Pacis. Domine IESU
Christe, dulcis & vera, *pax nostra,*
qui fecisti ytraque unum, & pacem
euange-

Eph. 2.
340

euangelizasti his, qui longè, & ijs, qui propè sunt, rebellia & inquietà corda nostra dono charitatis pacifica, vt dum omnes secundùm te, ex te, & propter te diligimus, cum omnibus pacem habeamus. Da nobis ô Rex pacifice, pacem cum Patre tuo, ac Deo nostro, per veram ad suam voluntatem subiectionem: Da pacem cum bonis per sanctæ conuersationis conformitatem: Da pacem cum malis per iniuriarũ & afflictionum tolerantiam: Da pacem cum nobismet ipsis per voluntatum & appetituum concordiam in bono, vt ex ista pace, tibi gratissima, ad æternam pacem transeamus. Amen.

De Misericordia. §. VI.

Misericordia est virtus, qua dolemus & tristamur de miseria proximi, quam si commodè possumus, à fratre depellimus, & ei per auxilium spirituale, aut temporale subuenimus. Breuius definiunt Augustinus: Est, inquit, aliena miseria in nostro corde compassio: qua utique si

E 7 possumus

Aug. 29.
de ciuis.
Dei c. 3.

ITIO DE VIRT. CHARIT.

Basil. in
Psal. 114.
Iob. 31.
18.

possumus, subuenire compellimur. Et Basilius: Misericordia enim affectio est erga eos, qui immeritò & indignis modis affliguntur, ab illis procedens, qui compassione afficiuntur. In hac virtute eminuit sanctus Iob, qui de se ait: quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de utero matris meae egressa est mecum.

Incitamenta ad misericordiam sunt: I. Misericordia in alios maximè nos Dei filios ostendimus, & eius perfectionem imitamur, qui Solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Quare dictum est nobis à Domino: Estote misericordes, sicut & Pater vester caelestis misericors est. Quod ergò primi parentes ad suam & suorum filiorum damnationem voluerunt, nempè insipienter dij fieri, id nos ad salutem nostram misericordia consequimur, quia dij, largiendo, & subueniendo miserijs aliorum per imitationem efficimur.

II. Misericordia nostris necessitatibus subuenimus, & dum alijs nõ
nihil

nihil tribuimus, nobismetipsis abundanter elargimur: *Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam* *Mat. 5. 7.* *consequentur.* O foelicem commutationem! Tu miseriam alterius repellis per misericordiam humanam, qua, quia parua est, fortassè non ex toto indigenti subuenis; & promeris misericordiam diuinam, qua, quoniam infinita est, nulla re poteris egere. Cuius rei assertor est Salomon dicens: *Qui dat pauperi, non indigebit; qui despicit deprecantem, sustinebit penuriam.* *Prou. 23. 27.* Ostendens (inquit Cyprianus) *miseriordes atque operantes* *Cypr de o-* *egere non posse, magis parcos & steri-* *pere & e-* *les ad inopiam postmodum deuenire.* *leemos.* Benè itaq; dicitur, quòd sceneratur Domino, qui miseretur pauperi, quoniam quod largitus fuerit cum lucro recipiet.

III. Non solam per misericordiam alijs impensam tibi ipsi in hac vita consulis, sed etiam in æterna vita æternam felicitatem conquiris. Nam opera misericordiæ sunt leges, quarum obseruatione foelicitas iustis danda respondet: dicente Domino:

Venite:

Mat. 25. Venite benedicti Patris mei, post
 34. 35. 36. sedete paratum vobis regnum à
 constitutione mundi. Esuriui enim
 & dedistis mihi manducare: Siti-
 ui, & dedistis mihi bibere: Hospes
 eram, & collegistis me: nudus, & co-
 peruistis me: infirmus, & visitaſtis
 me: in carcere eram, & venistis ad me.
 Iaco. 2.
 13. Qui autem misericordiam non habue-
 rit, nec misericordiam assequetur: quia
 iudicium sine misericordia fiet ei, qui
 non fecit misericordiam.

Actiões misericordiæ sunt: I. I-
 gnorantes docere, Hæreticos à deli-
 rijs; Ethnicos à cæcitatibus suis eri-
 pere; & rudes ac idiotas in rebus fi-
 dei ac morum erudire.

II. Peccantes opportunè, aman-
 ter, efficaciter, verbo, per se, & per
 alios, prout prudentia dictauerit, &
 magis exemplo corrigere.

III. Dubio aliquo hærentes, & quid
 factò opus sit in rebus & negotijs oc-
 currentibus nescientes, consilio iu-
 uare.

IV. Moestos, & afflictos, & tentati-
 onibus aut aduersitatibus pressos cõ-
 solari.

V. Iniu-

V. Iniurias patienter ferre, imò magis de malo ac peccato iniuriantis, quàm de propria iniuria dolere.

VI. Offensas promptè remittere, & nec per nos, nec per alios, nec verbo, nec opere, nec desiderio vindictam assumere.

VII. Pro persequentibus nos, pro amicis, & inimicis, pro viuis, & præcipuè pro defunctis orare: & animabus in Purgatorio existentibus, non tâtum orationibus, sed ieiunijs, corporeis asperitatibus, & eleemosynis subuenire.

VIII. Esurientibus cibum conuenientem tribuere.

IX. Sipientibus potum porrigere.

X. Hospites, aduenas, & peregrinos liberali hospitio recipere.

XI. Pauperum nuditatem vestibus operire.

XII. Infirmos & carcere detentos visitare.

XIII. Captiuos de manu Turcarum, aut aliorum hostium, dato pretio, redimere.

XIV. Defunctis iusta facere, & Ecclesia.

clesia.

114 DE VIRT. CHARIT.

clesiastico officio sepulturæ eorum
assistere, & dum opus fuerit eorum
corpora terræ religiosè mandare.

XV. Hæc omnia aut reliqua eo-
rum, si opere non valuerimus præ-
stare, desiderio & mentis affectu
perficere.

Postulatio misericordiæ. Domi-
ne Iesu Christe, omnium misericor-
diarum Pater, qui generis humani
miserias per crucem & passionem
tuam à nobis mirabiliter elongasti,
& dicens: *Discite, quid est, miseri-*
cordiam volo & non sacrificium, mi-
serationis opera sacrificijs prætulisti;
fac nos miserorum misereri, &
per misericordiæ opera eorum mise-
rijs & necessitatibus subuenire, ut
in miserijs nostris, quæ multæ sunt,
te misericordem benignumque

Patrem, & earum amabi-

lem depulsorem inue-

niamus. A-

men.

De Beneficentia. §. VII.

Beneficentia est bonus affectus voluntatis, operi coniunctus, quo propter Deum in omnes, quos possumus, beneficia conferimus. Hanc charitatis actionem præstitit semper Saluator noster; de quo scribitur: *Quòd pertransit benefaciendo, & sanando omnes oppressos à diabolo.* Hæc etiam alio nomine vocatur benignitas, quæ breuiter definitur, Bonorum feracitas. Actor. 10. 30.

Incitamenta ad Beneficentiam sunt: I. Quòd fraterna charitas, absque operibus beneficentiæ satis nulla aut exigua est, si ea præstare non valeamus: Remque per se utilissimam, nempe charitatem in fratres, nostra culpa inutilem facimus. Iuxta illud Iacobi: *Si autem frater & soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis, illis: Ite in pace, calefacimini, & saturamini, non dederitis autem eis, quæ necessaria sunt corpori, quid proderit?* Iaco. 2. 15.

II. Beneficentiæ opera sunt hostiæ Deo

Deo acceptissimæ, quas sibi in lege gratiæ mactari præcepit, illisq; non aliam mercedem, quàm ipsum Deum omnium bonorum fontem, acquirimus. Vnde Paulus : *Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus.*

Heb. 13
16.

III. Omnia creata, tum visibilia, tum inuisibilia, nos ad beneficentiam inuitant. Nihil enim est in rerum natura, ex quo aliquod beneficium non accipiamus. Quædam quippè in nos conferunt beneficia refectionis, quædam voluptatis, quædam eruditionis, quædam correctionis. Valde autem reprehensibile est, quemquam inter tot res beneficas nõ esse beneficum, & tot tantaque recipientem nihil dare, neque se proximis suis vtilem & benignum præbere. Operemur ergò bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.

Actiones beneficentiæ sunt : I. Beneficia temporalia & spiritualia doctrinæ, consilij & exempli, pro facultate omnibus domesticis, & externis

II. Hæc eadem cùm à nobis petuntur, statim sine vlla mora libenter, atque hilariter dare.

III. Cùm nihil à nobis postulatur, si proximo vtilia erunt obsequia nostra, vel ad ostensionem amoris necessaria, ea gratanter ingerere.

IV. Ignorantes, & nihil de nobis cogitantes, cùm Deo gratum fore putatur, operibus pietatis afficere.

V. In gratiam & vtilitatem temporalem aliorum, aliquam incommoditatem sustinere; & pro salute eorū spirituali etiam vitam temporalem periculo exponere.

VI. Pro beneficijs exhibitis ab homine nihil laudis, nihil gratitudinis, nihil compensationis expectare, sed præmium bonorum operum Dei approbationem habere.

VII. Ita tandem dare, quomodo vellemus accipere.

Postulatio beneficentiæ. Domine
IESV Christe, Sol iustitiæ pulcher-
rime, qui omnes illuminas, omnes
foues, omnes (quod ad te attinet) tuo
aspectu

aspectu

118 DE VIRT. CHARIT.

Isa. 35. 5

aspectu viuificas, de cuius tempore prædictum est: *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus, claudus; & aperta erit lingua mutorum.* Da nobis inter alia innumera, quæ à tua benignitate recipimus, benignitatis affectum, & profusum in proximis beneficiorum effectum, vt dum nostra cura eis benefica volūate partimur, & tibi similes simus, & maiora dona de tua largitate recipiamus. Amen.

De Virtute Prudentia.

C A P V T V I.

SICVT fides inter virtutes Theologicas, ita & Prudentia inter virtutes morales primum locum obtinet. Afficit enim intellectū, cuius actio (vt diximus) voluntatem præcedit, & vniuersas hominis vires dirigit. Prudentia autem multas ac varias habet species, partes, & comites, quas Theologi, præsertim sanctus Thomas, latissimè prosequuntur. Nam si species eius consideremus; altera est prudentia, qua quis regit

D. Thom.
q. 47.